

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

Mindennemű, akár a szerkesztőséget,
akár a kiadóhivatalt illető küldemény
a főiskolába címzendő.

Megjelenik: havonként háromszor.

Felelős szerkesztő:
KUN BÉLA.

Főmunkatárs:
SIPOS BÉLA.

Kiadóhivatal főnöke:
INCZE ZOLTÁN.

Előfizetési ár:

Egész évré 3 frt, félévré 1 frt 50 kr,
negyedévré 75 kr.
Egyetemi és akadémiai hallgatóknak közép-
iskolai tanulóknak és önképzőköröknek egész
évré 2 frt, félévré 1 frt.
Egy szám ára: 10 krajcár.

A „testvériség napja“ és Budapest.

A találkozás órája mibamar üt. Az ország központjában, a 48-iki márciusi napok szülőhelyén találkozik a magyar ifjuság. Áldoz a multnak, fogadalmat készül tenni a jövőre. Azt vallja, hű maradt elődei tiszta erkölceihez, azt hirdeti, lelkesedésének fényes egére nem von árnyat a rémként tornyosuló egyéni csatározó elvek fellege, azt zugja, mint szót a jövő elé: „Ujra megesküszünk, szabad, egyenlő s *testvér* a magyar!“ Hanem arra nem gondol, ki tartja meg a fogadást? Felesleges is. Erő és akarat kellene hozzá, meg egy kissé *valódi* hűség a negyvennyolcas multhoz, nem csak pusztá szó, mondva csinált „békés“ állapot, hanem a „testvériség“ szélteben és nagy torokkal declamált igéjének igazi átérzése, *szív és lélek*, mely a mult példáján áldozatkészen, az egyéni disszonáns hangot elfojtva lelkesül s *egységet* nem csak muló pillanatra, de minden időre, nemcsak kierőszakolt s az ötvenéves márciusi ünnepre előjegyzett beleegyezéssel, de a mélyebb meggondoltság és valódi hazafias komolyság szent kötelességérzetével teremt.

Óh de fájdalom! az előjelek áldatlan harcot mutatnak. Március 15-ike megérdemli, hogy fegyverszünetet kössön a másikat vastag doronggal (a használt fegyver nem érdemel magasabb címet) püfölv ifjusági tábor s aztán „sumus, qui fuimus“, föl a küzdelemre, ki bírja jobban?!

Az Egyetemi Lapok t. szerkesztője e küzdelemben csak üdvözó mérközést, versenyt lát s az idealismus tiszta tükrén keresztül nézve a történézőket, „eszmék és célok“ élesebb kialakulását várja.

Mi is csatlakozunk abbeli meggyőződéséhez, hogy uralmon levő párt és ellenzék létele a contra

működés által csak élénkséget és életet lehel a sekélyesedő ifjusági életbe, s a nemes mérközést közös pályatéren mi is üdvösnek, lelket és gondolkodásmódot edzőnek tartjuk, de hogy a budapesti állapotoknak március 15. után nem ilyen alakulása leend, azt az eddigiek s a jövőre már elröppent jelszavak búbánatosan dokumentálják.

De elvégre, nekünk a vidéknek ahhoz semmi közünk, mit csinál Budapest a maga ügyeire nézve, a maga hatáskörén belül, mint vagdalják meg egymást a legádázabb visszavonás és elmérgesedett harag kétélű fegyverével, a testvériség elvét sárba tipró pártok, de a mennyiben e küzdelem azon a téren is folyik, mely már nemcsak Budapestnek elkülönített magánhatáskörébe tartozik, hanem az egész magyar ifjuság lobogója alatt álló közös pályatér, melyhez a vidéknek annyi joga van, sőt még több, mint az egy Budapestnek: nem hallgathatjuk el tiltakozó szavunkat és protestálásunkat.

A diákkongresszusra s még hozzá a magyar ifjuság hivatalos lapja révén az „antiszemitizmus“ lobogója alatt pártok nem lehet bevonulni, a *politikának* a legkisebb minuciáig ki kell küszöböltetnie, *néppárti tanoknak* barlangjává a magyar ifjuság templomát tenni nem szabad.

A Diákszövetség szomorú sorsa talán csak eléggé elrettentő példa, a politikai tanoktól vérmes kedélyek lokalizálására. Aztán meg a magyar ifjuság szerves egésze nem épen azt óhajtja, mit a budapesti központ. Nem elég március 15-én a legközelebbi civakodó multa ilyen-olyan ritkult szálu fátvölt kénytelen kellett oda vetni, mely rózsa-szinben játszszerk, mikor áttűz rajta pillanatra a márciusi napfény ellenállhatatlan heve, s aztán kóppott fekete színe ujra kisértgessen, s leple alatt mozgolódni kezdjenek a „fegyverszünet“ alatt be-

tömött száju szörnyek, viaskodjanak, mardossák egymást újra, — s a félszázados ünnep után hamarosan sirjon föl a fájdalmas tanulság:

„Lesz-e gyümölcs a fán
Melynek nincs virága?”

Hát szive melegével öntestén férget nevel a magyar ifjuság? Testvériséget harsogtat ajka, s fajgyűlölet megrontó ördögét melengeti lelke? Hát már csak politika kell a haza reményének? Szitkozódás az erénye, mit a jövőre nézve tartalékba tett? Elhagyta végképen az utat, mit a márciusi ifjuság a testvériség, tehát a *szeretet* nevében eléje kijelelt?

Március Idusának hajnala immáron fölhasad. Tekintsetek tisztaságot, szeplőtlenséget sugárzó béke-fényére, s ne ideiglenes szabott időközre, de a jelszót mindenkorra írva a lobogóra, — feleljetek!

Domokos Lajos emlékezete.

Irta: *Balogh Béla.*

(Folytatás.)

A száműzött Domokost Biharmegye öleli keblére s ad fáradhatlan szellemének működési tért; rövid időn „Biharmegye tollá“-nak nevezik; és hogy e nevet kiérdemelte, megmutatta az idők folyása.

TÁRCA.

A „Klein Sach“ románc.

Háromszor találkoztam veled! Láttalak nap-sugárban és zivatarban. Láttalak mosolyogva és kacintva, festett ajakkal, kisírt szemekkel, láttalak halvány arccal, nedves hajjal...

Találkozunk-e még negyedszer is? Vagy talán csak visió az egész? Hisz érzem a hajad illatát, az ajkad szerelmes pihegését, látom a biztató mosolyodat, — és mégis messze vagy, messze, mint egy álomkép, tűnő phantom, lidércfény... És lehajtom a fejem a füstös, fojtó levegőben, mely itt dereng a korcsma pohos, borszagu vendégei fölött és álmodom rólad — vagy talán csak a tavaszról, a tünde édes kikeletről, reményről és első szerelemről — csak álmodom, csak álmodom.....

*

II. József mind jobban és jobban borította el hazánkat alkotmányosrendeleivel; — a nemzet forrongott; vihar volt kitörőben. — A nyomás fölserkentette az alvó nemzetet: az ébredés korszakának küszöbén állunk. — A hazafiság nemcsak a szivekben lüktetett, de külsőleg, tüntetőleg is kitört; a szittya viselet hódít mindenütt.

Biharmegye legelől járt; a mozgalom mondhatni itt ver legnagyobb hullámokat. — A felzaklatott kedélyek egyes kimagasló alakokhoz esatlatkoznak; a legelső között ott találjuk Domokost. — Ő, „Biharmegye tolla“ a híres bihari repraesentatio szerkesztője, mely a közvélemény zugó árjának adva kifejezést, bejárja az országot, visszhangot keltve mindenütt. — Így veszi ki oroszlánrészt a nemes küzdelemben, s működik közre a nemzet sorsának jobbra fordulásában. — A fejedelem megdöbben egy öntudatra ébredt ország erejétől, visszavonja halálos ágyán rendeleteit, csak hármat nem, köztük az elnyomott protestánsok sorsát enyhítő türelmi rendeletet; s az absolut uralkodót a kiengesztelődött nemzet kíséri ősei sirjába.

A rendek új országgyűlésre sereglenek föl Budára; Biharmegye egyik követe Domokos; részt vett azon az országgyűlésen, mely alaptörvénynyé emeli Magyarországot függetlenségét, biztosítja hazánk alkotmányos önállóságát. — Talán nem téve-

Akkor történt, a mikor már szédülő fejjel, hideg szívvvel vegetáltam, akkor történt, tudom. Valami hangversenyen láttalak meg, valami hangversenyen, hol együtt ültünk te és én, akkor kék kabátot hordtál, fekete volt a szemed, üde, piros az ajkad.

Talán derűs, nyári este volt, ragyogtak az égen a csillagok, tele volt a lég idealismussal és szerelemmel — vagy talán zúgott csattogott a vihar — tudom is én. Megfogtam a kezéd és néztem a szemedbe, hosszan, mélyen, kerestem benne reményt, szerelmet, hitet. — Reményt, a mi fenn tartson, hitet, a mi meggyógyítson. — És úgy éreztem, hogy feltaláltam benned egy egész világot, egy új világot, szerelemmel telve. Sokáig éltem lenn a sárban, megtapodva, elfeledve, és most felemeltél, megváltottál. És mikor átöleltem a lányosan karsu testedet, úgy éreztem, hogy az az én egész világom, minden a mi rajtad kívül esik, ábránd, hiu fény, üres csillogás...

Ügye hogy úgy volt — emlékszel-e? Neki

dünk, ha azt mondjuk, hogy ez Domokos életének legkimagaslóbb mozzanata. — Domokos követtársai közt is méltó elismerésre talált, midőn ama bizottság tagjául választották, mely a protestánsok vallásszabadságát biztosító törvényt készítette elő. — Fáradhatlan szelleme itt is kitör; munkál mindenütt, hol a haza érdeke forog szóban, s bizonyára nem kis része van a híres országgyűlés epochalis alkotásaiban.

Egy új, boldogabb jövődjő hajnala tetszett föl; a vérmes reményűek már előre látták fölépülni az újra ébredt Magyarországot; de a remény még sokáig remény maradt; a viduló láthatár csalóka délibáb maradt sokáig; visszaesés következett, melyről a költő méltán énekelte:

„Romlásnak indult hajdan erős magyar!“

Szalmatüz fellobbanása volt csupán mindez s csak később, évtizedek múlva jött el az újjászületés igazi hajnala.

* * *

Az 1790-ik év kezdetén a tisztujítás mozgalmas képe tárul elénk Debrecenben. Egyhangú lelkesedéssel kiáltja ki főbiroul Domokost rajongásig szerető városa, azt a férfit, kit már a negyedik éve tart távot az igazságtalanság és méltatlanság sujtoló keze. — Küldöttség siet elébe, hogy meg-

vigye szülővárosának legforróbb óhaját. — De Domokos nem fogadja el a kitüntetést, visszalép. — Egy hazafias érzelmek diktálta, a hála nemes virágaival ékesített, fenkölt szellemű levélben mond forró köszönetet az eddigi jóakarátért, mely pályája minden lépése alatt kísérte. — Az idők sulya nehezedett már vállaira. Levelében így szól: „Hogy a nemes Tanács és a nemes communitás nekem ily becsületet szerzett és hozzám régi szolgáljához most is ily bizalommal s jóindulattal viseltetik, azt oly alázatos köszönettel veszem, aminőt az tőlem méltán érdemel; — de tudják mindnyájan, hogy miután én negyedfél esztendővel ezelőtt minden igazok nélkül cassáltattam a legfelsőbb helyről kelt parancsolat által, bár — mint mondja — e suspensiónak már most másképp se lehetne ereje, abból ha igaz okot nem is, legalább alkalmatosságot vehetnének mind a nemes városnak, mind az nekem való baj szerzésre; — — —

ha nem egyébért, csak azért mehetnék a te. ns. Tanács és ns. Communitás gyűlésébe, hogy végkép elbucsúzzam, mert már megöregedtem. — Nincs azért egyéb hátra, hanem hogy birói hivatalom letgyem; — de — folytatja tovább — mindenkor az leszek e városhoz, aki voltam, ott leszen az én szívem mindenkor.“

Elbucsúzik; nem tartja már tehát erős, biztos

támaszkodtál egy sirkőnek, a mikor ott jártunk, kinn a temetőben. — És azt mondtad, hogy szeretsz. szeretsz forró, örült szerelemmel, fájdalommal, rajongással, jobban szeretsz, mint az egész világot, jobban szeretsz, mint az Istenedet, — vállamra hajtottad a fejed s néztél a szemembe mig csókoltalak.

Tél volt. Hó fedte a mohosodó, repedező sirkereszteket. — Az utcákon fázós, rosszkedvű emberek topogtak tova, rosszkedvű emberek, kifáradva az élet viharában. Te hozzám simultál és beszélgettünk a tavaszról, a mely a szívünkben él, a nyárról, a mely nem várat már magára oly sokáig — a nyárról és a buzavirágokról.

Aztán — aztán az enyém lettél egészen. Most is érzem a kebled lázas pihegését, a sötét pirt finom fehér arcodon. Lány voltál — szeretted... ..

Aztán soká nem láttalak. Néha-néha gondoltam reád: édes, vágyó szerelemmel, néha-néha forró vérrel, őrvöngéssel — néha talán megvetéssel...

És mentem tovább, lassan tapodva a sarat. — Hideg szívvel és fájó fejjel, hit és remény nélkül —

ép úgy, mint a mikor még nem ismertelek. — Fénelig élvezve a mámor kelyhét, melyet annyi százszor megkeserített szürke józanság, a felébredés, alig-alig gondoltam már álmokra, rózsaszínű ábrándokra, te rád. Ça ira — mindegy akárhogy, a vége ugysis egy: a rothadás...

Valami bankettet rendeztek a tiszteletemre, mert hát fene nagy ur voltam — képviselő és sok más egyéb. Szédült a fejem és mámoros fővel ültem egy számozatlan bérkocsiban. Lassan-lassan erőt vett rajtam az a bizonyos tompa, édes mámor, a melyet a champagner okoz. — Ugy éreztem, hogy édes élni élvezve kincset, rangot és szerelmet, élni és ragyogni. — Nem sütött a nap — éjjel volt, és felhők borították az eget, köd is permetezett az utcákon, melyeket bevilágítottak a villanylámpák sugárkévei. — Kedvet éreztem, kedvet és erőt új életre, új küzdelemre. — Nem elpetyhüdni, nem elpihenni, kifáradva keservben, sorscsapásban, de élni, és szembeszállni a viharral. Csak előre — várjon bár fény vagy sírgödör...

kézzel a város kormánygyeplőjét, hogy jóra, nemre vezérelje. — De ha visszavonult is a város közügyeitől, ott van lelkének másik fele az egyház s annak leánya a főiskola. — Ott tölti el lankadatlan, szünetet nem ismerő tevékenységben hátralevő éveit.

S valóban, ha figyelemmel kísérjük a főiskola történetét a mult század végső tizedében, aranybetűkkel találjuk ott beírva Domokos Lajos nevét. — Nincs az a szüle, ki úgy gondot viselne féltett gyermekére, mint a hogy Domokos rajongásig szeretett főiskolájára.

Mindjárt 1790-ben megválasztották a collegium helyi gondnokául; s ettől kezdve annak szentelte minden tehetségét; tagja mondhatni minden bizottságnak, felügyelő küldöttségnek, közvizsgai deputációknak. — De minden tetténél jobban ragyog egy, mely örök nymbussal övezi fejét, mely az utókor soha el nem enyésző háláját biztosítja számára, s mely őt a magyarság egyik bajnokává avatta: a magyar nyelv behozatala a debreceni ref. főiskolába.

Ember emlékezete óta latin nyelv hangzott a collegium falai között; nem csoda, hiszen latin volt a törvényhozás, közigazgatás, egész állami életünk; nemzeti irodalmunk nem volt; a tudósok is többnyire a classicusok ki halt nyelvén tették papirra

gondolataikat; a diákságnak nem volt szabad magyarul beszélni egymás között; törték tehát a latint, hogy kikerüljék a büntetést.

(Vége köv.)

London és New-York.

— A D. F. L. számára. —

A multkori cikkemben „Vallásosság Amerikában” egy kis hiba csúszott be. — 350 templomot irtam 1.198 helyett, mely hiba onnan ered, hogy adataim azon templomokról szólottak, melyeknek tornyai is vannak. Ennek ellenében a másfél millió lakosnál többel bíró Londonban csak 1,410 helyen imádják az Istent.

Ezt a helyreigazítást ha már megteszem, nem mulaszthatom el, hogy a világ két legnagyobb városát kissé össze ne hasonlitsam, mindig szem előtt tartva, hogy London lakossága több mint másfél millióval nagyobb, mint a csak nem rég keletkezett Nagy-New-York. (Greater New-York). — Londonban 16,000 rendőr van, New Yorkban csak 7725, Londonban $\frac{1}{4}$ millióval több nő van, mint férfi, New-Yorkban csak 25 ezerrel. — Londonban 412 ujság és folyóirat lát napvilágot, New-Yorkban 720. — Londonban minden héten tizzel több tüzeset fordul elő, mint New-Yorkban.

A terem, a hol felébredtem, tágas volt és peluche-padok vették körül. — A sarokban a zongora szólt, valami együgyű kis nótát játszottak rajta — *te* énekelted nekem valamikor:

Semmi babám, semmi
Igy szokott ez lenni:
Minden első szerelemnek
Vége szokott lenni.

Olyan csodálatos volt az a dal. Volt benne valami a megsalt *oláh*-legény keservéből, a szerelmes lány félelméből — volt benne valami a vesztett boldogság fájó érzetéből — valami az én sötét, fojtó cinismusomból — *téged* juttatott az *eszembe*...

Téged — téged, a ki összetörtél a karjaim között, a kit megcsaltam, megöltem, téged, a ki az őrangyalom lehettél volna, a ki új életet adhattál volna, új életet, telve fénynyel, szerelemmel, hittel és csendes józansággal — eldobtalak, megcsaltalak.

És egyszerre úgy éreztem, hogy örült vágy fog el utánad, örült vágy, melynek nevet sem tud-

tam adni. Valami észbontó, vad sovárgás — a mámor elszállt, fehér piquet ruhában *te* álltál ott.

Végig simítottam az izzó forró homlokom és felébredtem. Az arcomon vörös rózsákat festett még a mámor, de a lelkem, az hideg volt, fázott és reszketett. A kelő nap benézett az ablak függönyei között, fojtó, füstös volt a lég. Ketten voltunk egyedül mint egykor — valamikor, régen. A mikor tavasz volt, üde, tiszta, elmúlt azóta a nyár is, és most — az ősz dala volt ez már, néma hervadás — az elmulásé.

Láttam, hogy elakartál futni és én megfogtalak. Lázasan, kutatva kerestem a szemed, — rám néztél és a tekintetedben nem volt semmi — harag se, szemrehányás se, csak forró, kétségbeesett szerelem. Átöleltelek. — s te rám borultál, zokogtál. Egy tönkretett, szerencsétlen élet szomorú tragédiája volt abban a pillanatban nyitva előttem, nem bűnökkel — erényekkel...

Aztán eltűntél. Még éreztem a hűlő, lázas ajkad csókjait — és magam ültem a pecsétes kere-

Londonban 40 olyan ember van, a kinek a vagyona 10 millió dollárnál többet ér, New-Yorkban 6 embernek van 100 millió dollárt érő vagyona. — Hét felül emelkedik az 50 millió, 14 a 20 millió, 260 pedig a 2 millió dolláron, — hogy mennyi az egyszerű milliomos, azt nem is számítják (de Londonban sem).

Londonban 300,000 olyan család van, mely naponként 75 centnél (1 frt 80 kr) nem keres többet, New-Yorkban ilyen szegény (?) munkás csak 18,000 van.

Londonban minden 16-ik ember él jótékony-ságból, New-Yorkban csak minden 200-adik.

A híres Whitechapel kerület (a hol a hasmet-sző Jack gyakorolta üzelmeit) négyszög mértföldenként 393,000 lakost fogadott be, a 10-ik kerületben New-Yorkban 413 ezer ember lakik egy négyszög mértföldön (olaszok, tótok, magyarok, lengyelek, csehek, kínaiak, görögök, zsidók a világ minden részéből).

Londonban átlag mindenki 90-szer ül a helyi vaspályára, New-Yorkban 200-szor.

És így tovább. — Rivalizál a két világváros. Majd jön idő, mikor a mi szép fővárosunkról is hirt fog adni az országos statisztikai hivatal, mely olyan szép palotába költözött be. — Tudni fogjuk, hogy ki hány-szor utazik, mennyit eszik a főváros, hány

iskolája van, hány gyermek nem részesülhet oktatásban stb. Debreczenre pedig elmondhatjuk: „Több világhosságot.“

Yankee.

Válasz, Gramling Kornél úrnak.

Szép és nemes dolog az, mikor egy bajnok eszméinek védelmére sikra száll, visszaveri a támadásokat s diadalmasan lengeti a lobogót. Szép és nemes dolog ez, de csak akkor, ha az eszme méltó a védelemre, méltó a küzdésre. Gramling Kornél úr is egy eszme bajnokává szegődött, minden erejét, talán lelkesedését is egy eszmének áldozza fel, de fájdalom, küzdelmét nem koszorúzza siker, mert az eszme, melyért küzd, csúf, mondhatnám visszataszító, hiszen az *antiszemizmus* dicstelen eszméje ez.

A Budapesti Egyetemi Lapok hasábjain szept. hó óta következetesen folyt a zsidóütés Gramling Kornél védszárnyai alatt egészen a Pakots regiméig. — Nyíltan, leplezetlenül kiáltotta számról-számra azt a dicső szöveget, mely az antiszemizmus éltető eleme, s csodálatos következetességgel ütötte a zsidót akár volt rá ok, akár nem. Belekapaszkodott Kemény Aladárba, — mert valamikor Krausz volt s mert nem tiszteli Szemere Miklós véleményeit, — elverte a port a Reform-párt zsidó

veten. Szürke józanság fogott el, tompán zúgott lázas agyam. Talán álomból ébredtem fel a valóra, tudtam is én. — Fáztam és a lelkemen átborzongott a múlt. És úgy éreztem, hogy e pillanatban vége, vége mindennek, álomnak és reménynek egyaránt, — nincs más, csak a sár, az undorító, émeletítő piszok, a melyből nincs szabadulás. Vad kétségbeesés fogott el — szerettem volna felordítani dühös fájdalomamban, visszakérni a világtól az én rózsámat — a világ rózsáját..... sirni szerettem volna — kacagtam — —

És jöttek a napok és multak a napok. Elmult, nem jó vissza többé. És látlak, egyre látlak Festett arcodon feketés nyomokat hagy a lepergő köny, lázasan csókol a szinehagyott ajkad — a szemed, az most is a régi, a bizalmas, a szerelmes.....

*

Fehér volt az arcod, fehér és hideg, mint a viasz. Fekete hajad, melynek egy fűrtjét itt hordom most is a szivemen, zöldes hinárral volt átbogozva.

Ott feküdtél halottan, érzéketlenül, annyi más között a Morgue fülkéiben.....

Letérdeltem a koporsód elé. Nem akartam imádkozni, nem is tudtam volna. Tenyerembe bajtottam fejem, gondolkoztam.

Te rád gondoltam, mig nem tudtak könyek jönni az égő szemembe, te rád, az én első, örök szerelmemre, a kinek mindent ígértem, hitet, szerelmet, jövőt, kincseket, — a kinek semmit se tudtam adni, csak szenvedést, csak bánatot. Te rád gondoltam: kék kabátban jártál, buzavirágokat hordtál a kebleden, buzavirágokat és bódító illatu, dupla fehér szegfűt — és nem láttam a fojtó, zöldes-vörös rothadást, az undok, százlábu férgeket sem láttam, csak téged, az én kicsikémet. Hatástalan megnyugvás szállt meg, áttekintve egy sivár életen. És úgy láttam, mintha mosolyogna az arcod. Mosolyogna és regélne megtisztulásról, megújulásról, forró, örök szerelemről, bocsánatról, feledésről.....

*

elemén, megtagadott minden közösséget a zsidókkal, korcs, erkölcstelen, nyomorult és a jó Isten tudja miféle disznevessel ruházta fel őket.

Az idén kerültem a D. F. L.-hoz, ifjúsági ügyekkel szorosabban akkor kezdtem foglalkozni, nem szükség tehát mondanom, hogy érdeklődtem minden ifjúsági dolog, különösen pedig a pesti ifjúsági élet iránt. — Sajnosan kellett konstatálnom, hogy a pesti ifjúság lapja bizonyítja be legelőször is, hogy a pesti ifjúság mily beteges állapot közt él, milyen lehetetlen elvek mellett küzd különösen az idén. Számról-számra veszekedés, de csakis a zsidókkal veszekedés foglalja el a lap egy részét, mely különben büszkén hordozza homlokán a „Magyar Diákság hivatalos lapja“ elnevezést. A lapszemle rovat vezetése az én kezemben lévén, felhasználtam az alkalmat, hogy egyes észrevételekkel, megjegyzésekkel tudtára adjam az Egyetemi Lapok szerkesztőségének, hogy a lap nem jó, nem egészséges irányban halad, hogy a magyar diákság egy tekintélyes része nem helyesli „hivatalos lapjának“ (?) irányát, álláspontját.

A két ifjúsági lap, a Kolozsvári Egyetemi Lapok és a megboldogult Sárospataki Közlöny minden egyes támadás után helyeslő nézetüket fejezték ki, a Kemény Aladár-féle dolognál nekem adtak igazat, csupán az érdekelt fél, a Budapesti

Egyetemi Lapok hallgatott mélyen, mint a sir. — Bosszantott a dolog, mert azt hittem először, hogy nem akarnak reá felelni, mert kicsinylik Debrecen és a Főiskolai Lapokat (pedig hát mi épen úgy kicsinyelhetnénk a pesti Egyetemi Lapokat), de később meggyőződtem, hogy azért nem válaszol Gramling úr, mert nem tud válaszolni, mert nem tudja megdönteni azokat az állításokat, a melyekkel én a budapesti Egyetemi Lapok szellemét, irányát kárhóztattam, veszedelmesnek nyilatkoztattam. Nem tud megfelelni arra a kérdésemre, hogy minő jogon meri az Egyetemi Lapokat a magyar diákság hivatalos lapjának nevezni akkor, a mikor a magyar diákság egyik részét folytonosan becsmerli ép e lapban. — Mondom, ezekre a vádakra G. K. úr nem tudott válaszolni, cikkeimet egyszerűen elhallgatta, s bárminő erős hangon vettem a rossz politikát a szerkesztőség szemére, nem törődött vele. —

Történt a közben, hogy a viszonyok változásával új emberek jutottak a központban uralomra, Gramling urat Pakots ur váltotta fel a szerkesztésben, ő maga pedig nyugalomba vonult. Mielőtt a dicsőség jól megérdemlett babérjain elpihent volna, egy fájó hangú cikkben ellátta bölcs tanácsokkal utódát Pakots Józsefet, szívére kötötte, hogy a zsidót tovább is püfölje (hisz ez olyan hálás foglalko-

Hullottak a hópolyhek, hideg volt a szél, csipős és metsző, mint a halál. A hold halvány fénye átnézett a molyette, piszkos függönyökön — és tudtam, hogy te nem vagy többé. Elszálltál, eltűntél, nem hagytál itt mást, csak az árnyékedet, csak az emlékedet. Talán nem is éltél soha, csak egy ábránd voltál, álomkép a dajkameséimből, egy teremtménye az én szerelmes, forró szívemnek. Hát így is jól van — a vége ugyanis egy.....

És mégis... Hiszen érzem az ajkad szerelmes, forró lihegését, a szemed szerelmes sugárát. A reszkető, édes ajkad ott vonaglik az enyémen és érzem, hogy szeretsz örült szerelemmel, őrvöngéssel, rajongással — voltál, szeretted — a szél csak zörgeti, pergeti a száraz, komor fagalyakat...

Látlak-e még negyedszer is? Látlak-e még, lelkem édes álma, első szerelmem, bukott leány,

fehér halott. És már nem fájt a szívem. Nem fájt semmi, csak fáztam, fáztam és lehajtottam a fejem. Aztán letöröltem a könnyem, kiittam a poharat, az utólsót, és szilárd, egyre erősödő hangon dalolni kezdtem a te sirversedet, a Klein-Sach románc utolsó stropháját:

A vége hát mi is lehetett volna más
Lány volt szegény volt — szeretett: csak a bukás.
Holttestét kidobta talán a folyam,
Talán a Morgue koporsóiban van ...
Krick-krack
Krick-krack
Nos hát ez a Klein-Sach,
Krick-krack
Krick-krack
Nos hát ez volt a Klein-Sach!...

K. Kiss József.

zás), s igyekezzen dicső eszméit, a szent néppárti eszméket a magyar ifjuság lelkébe becsepegtetni, mert hiszen egyedül aranygyapjas szent Nándor a nemzet vezérlő üstökös csillaga, és az ő szentséges eszméi üdvözítenek egyedül, s ezek közül is az, a melyik így hangzik: „Keresztyén felabarátom, avagy keresztyén egyetemi hallgató társam, a szeretet felkent bajnokának a Jézus Krisztusnak nevében üsd a zsidót!” — E nemes eszmének csinált propagandát G. úr; e propagandát támadtam én meg a Főiskolai Lapok 10-ik számában, mely támadásra megjött márczius 1-én a felelet a Jézus nevében.

..... És megszólalt Debrecen — mondja G. úr — s az ügy el van intézve. Kisüti Debrecen, hogy G. nem keresztyén stb stb. Igen, megszólalt Debrecen, s ezuttal nem először és ha megengedi G. úr, meg is fog szólalni mindig, a mikor az egész magyar ifjuság érdeke úgy kívánja. Ne gondolja G. úr, hogy az a közlemény kizárólag Gramling Kornél ellen irányult, irányítva van az mindazok ellen, a kik az ön példájára az ifjusági életbe be akarják vinni a politikát — Van-e helye mélyen tisztelt uram egy ifjusági lapban olyan kijelentésnek, mint a minőt ön tesz, midőn politikai eszményképéről Zichy Nándor grófról értekeznek? Van-e a magyar ifjuságnak mint egyetemnek szüksége arra, hogy az ön nemes tanait olvassa hivatalos (?) lapjában? S végezetre van-e joga önnek ahhoz, hogy a sokat emlegetett magyar diákság hivatalos lapjában a magyar ifjuság egy részét bántsa, hogy úgy mondjam, gúnyolgassa. — Tudom ugyan, hogy ön ezekre a kérdésekre nem fog felelni, nem felelt már a multkor sem, sokkal könnyebb egy-egy szóba belekapaszkodni s azon lovagolni, hiszen így bizonyítani semmit sem kell s támadni is lehet. Így tett ön akkor, mikor kivett lapszemlémből egy-egy kitévelt s azzal kezd engem viszont vádolni. Azt írja többek között, hogy én kisütöm azt, hogy az ön keresztyéni eszméi nevetségesek. Nem uram, nem csak nevetségesek, hanem sajnálatra méltók. Ön ugy-e a Jézust vallja üdvözítőjének, ki az irás szavai szerint az egész emberiségért (tehát nem csak a budapesti keresztyén egyetemi polgárokért) meghalt a keresztfán. Ez a Jézus, az ön üdvözítője, azt tanította, hogy szeresse egymást minden ember, mert jó keresztyén máskép nem lehet. Hogy van az mélyen tisztelt uram, hogy ön jó keresztyén létére üti a zsidót s teljes erejéből ellenök dolgozik? Erre

mondtam én, hogy az ilyen keresztyéni eszme nevetségés és ha nem az, hát sajnálatra méltó.

Különben engedje meg G. úr kijelentésem, miután replikájának többi kitételeire nem válaszolok, mert nem szükséges válaszolni, hogy nekem az ön privát meggyőződéséhez absolute semmi közöm nincsen. Én tőlem lehet még az osztrák vagy a perzsa antiszemita pártnak is elnöke, hanem az ellen, hogy szabadalmazott eszméit az Egyetemi Lapokban, a magyar diákság hivatalos lapjában terjeszse, ez ellen tiltakozunk egész addig a percig, míg az „Egyetemi Lapok“ a hivatalos jelzöt homlokán viseli.

Ne csodálkozzék tehát az „Egyetemi Lapok“ szerkesztősége sem, azon a szerinte kiméretlen támadáson, mert a régi közmondás szerint a milyen az adjon isten, olyan a fogadj isten is. — Tiltakozunk az ilyen irányu cikkek ellen, mert tiltakozni jogunk van azon az alapon, hogy reánk magyar diákokra szégyen az, ha a középkori faj- és vallásgyűlölet istápolója hivatalos lapunk. — Azzal az elkopott frazissal nem győz meg sem engem, sem mást G. úr politikájának létjogosultságáról, hogy a zsidó duplán veszi meg a pálinka árát a derék becsületes keresztyén paraszttól, — ha a paraszt buta és korhely, megérdemli, hogy az okosabb és szorgalmasabb zsidó pénzét felhasználja. — De különben is mint mondtam, előbbi cikkemnek hangja nem G. úr személyes elvei, hanem az ellen a mozgalom ellen irányult, a mely a legutóbbi időben a politikát (pláne a néppártit!) akarja uralomra juttatni s a mely a magyar ifjusági élet bomlására, szégyenére vezetne. Ez ellen tiltakoztam, ez ellen emeltem fel szavamat és ha a szükség úgy hozza magával, fel fogom emelni másszor is, ha meggyőződöm arról, hogy a magyar ifjuság érdeke ezt így kívánja.

Sipos Béla.

Vegyes közlemények.

Debreczen és a pesti diákkongresszus. A márczius 12 - 14. napjain tartandó diákkongresszusra és az ezzel kapcsolatos márczius 15-iki országos ifjusági ünnepre a főiskolai egyesületek részéről a következő kiküldöttek mennek: Joghallgatók segítő egyesülete részéről: Sargóth Gyula, Kun Béla, Koppányi Miklós. Joghallgatók önképzőköre: Balogh Béla, Korsós Zoltán. Főiskolai énekkar: Nagy Gyula. Veress Gusztáv. Magyar Irodalmi Társulat: Bereczky László, Boross Lajos. Gyorsiró-egylet: Polgár Kálmán, Madarassy Gyula. Theologiai önképzőkör: Biró János. A küldöttek 12-én a déli vonattal

indulnak. A kongresszuson Debreczen részéről „A tanárok és tanulók közti viszonyról“ Boross Lajos fog mint előadó értekezni; a nagy ünnepi körmenet alkalmával pedig az Akadémia előtt a Széchenyi szobornál Kun Béla, lapunk szerkesztője fog beszédet tartani. Indítványokat tesznek többek között a kongresszuson Polgár Kálmán és Kun Béla.

A sárospataki főiskola tanári kara és tanuló ifjúsága az 1848. március 15-ének ötvenedik évfordulóját hála- és öröm-ünnepekkel ünnepli meg. Az ünnepély részletei: I. Hála-ünnep a városi ev. ref. templomban d. e. 10 órakor Novák Lajos főiskolai lelkész és a főiskolai énekhar közreműködésével. II. Örömmünnep a főiskolai imateremben d. u. 3 órától dr. Zsindely István jogtanár alkalmi visszaemlékezésével, a főiskolai ének- és zenekar közreműködésével és szavallatokkal. III. Fáklyásmenet, a mely kiindul a főiskola udvarából és a Rákóczy-utczából a Kossuth-utczába tér. A Kossuth Lajos egykori lakása előtt a márciusi pontok felolvasása és magyarázata Nagy Barna joghallgató által, este fél 8 órakor. IV. Táncestély a városháza termeiben este 9 órakor. Belépti díj a táncestélyre: családjegy 6 korona, személyjegy 2 korona. A táncestély tiszta jövedelme a március 15-iki alap növelésére fordittatik. Felülfizetéseket köszönettel fogad s hirlapilag nyugtáz a rendezőség. A délutáni ünnepély műsorozata az ünnepély helyén fog kiosztatni. Az ünnepélyt rendező bizottság tagjai: I. A tanári kar részéről, Radácsy György ak. és közigazgató, elnök. Dr. Ballagi Géza, Csontos József, Ellend József, dr. Finkey Ferenc: dr. Illyefalvi Vitéz Géza, Harsányi István, dr. Meczner Sándor, dr. Mitrovics Gyula, Novák Lajos, Pásztor Sámuel, dr. Rácz Lajos, dr. Szánthó Gyula, Szinyei Gergson, dr. Zsindely István. II. Az ifjúság részéről: Gece Lajos, elnök, Ambrus István, Antalfy László, Antal Géza, Bartha Gyula, Both István, Csorba Sándor, Dezső Géza, Farkas Andor, Fodor Kálmán, Galló József, Gece István, Hodossy Lajos, Horváth Dezső, Kiss László, Kovács István, Liskay Béla, Lőkös Sándor, Mocsáry Lajos, Nagy Barna, Nagy Béla, Pecsénye András, Rácz József, Séra János, Szánthó Gyula, Trócsányi József, Urbán Béla, ifj. Zsoldos Benő, rendező bizottsági tagok.

Meghívás a „Petőfi dalkör“ által Debreczenben 1898. évi március 15-én, kedden az „Arany bika“ szálloda dísztermében rendezendő ünnepélyes megnyitó-estélyre. Komlóssy Arthur, elnök. Ifj. Borus Ferenc, titkár. Király János, jegyző. Borus Béla, alelnök Nagy Ferenc, pénztárnok. Király Ferenc, háznagy. Barcza Barna, ellenőr. A választmány: dr. Wolaffka Nándor, Vattay Géza, Fentzl Rudolf, Nagy János, dr. Tüdös János, Bródy Henrik; Ujlaky István, Simon Zoltán. — Az ünnepély kezdete pontban 7 órakor. Belépti-díjak: Személyenként 1 frt. Családjegy 3 személyre 2 frt. A kör alapító és rendes tagjai ez összegnek felét fizetik. — Jegyek előre válthatók: Békés Lajos, Csáthy Ferenc, Leidenfrost Gy. és Mendelovics Lajos urak üzletében, az estély napján pedig az „Arany bika“ szállodában a pénz-

tárnál. Felülfizetések köszönettel fogadtatnak s hirlapilag nyugtáztatnak. — Az estély műsora: 1. Nyitány. 2. Szózat, előadja a dalkör. 3. Elnöki megnyitó, tartja Komlóssy Arthur elnök. 4. Talpra magyar, hi a haza! előadja a dalkör. 5. Szavallat, Medgyessy Piroska kisasszonytól. 6. Öseink emléke, Huber Károlytól, előadja a dalkör. 7. Alkalmi költemény. Irta és szavallja: dr. Benedek János. 8. Kölcey Hymnusza. Előadja a dalkör. — A műsor befejezése után társasvacsora. — A díszteremben felterített asztalok mellett csupán azok foglalhatnak helyet, kik vacsora jeggyel is birnak. — Kik csupán belépti jegyet váltottak, a rendelkezésre álló 36 páholyban és a nagyterem mellékesarnokaiban nyerne elhelyezést. — Vacsora után tánc.

A főiskolai pályázatra, mely egy március 15-ikének félszázados ünnepére irandó ódára volt hirdetve, 4 pályamű érkezett. — A tanár-bíráló urak megosztották a díjat, a mennyiben a 2-ik sz. mű 15 frttal, a 3-ik számú 35 frttal s az ünnepélyen való elszavallatással jutalmaztatott. A 2-ik sz. mű szerzője Acsay Lajos, a 3-ik számúé Kun Béla, lapunk szerkesztője.

A főiskolai ifjúság körében nagymérvű gyűjtés indult meg egy koszorura, melyet március 15-én a lépcsőházban levő Petőfi-szoborra fog helyezni az ifjúsági szónok Kovács József. Üdvözljük az ifjúságot bürgő fellángolásáért, annyival is inkább, mert városunknak nem régiben alakult, de már is életerős dalegylete, a „Petőfi dalkör“ is meg fogja koszoruzni a szabadság lantosának szobrát.

Március 15-én d. e. a főiskolai oratoriumban a tanári kar rendezi az ünnepélyt, d. u. pedig az ifjúság s vele karöltve a polgárság áldozat nagy emlékének. Fél 2 órakor lesz a gyülekezés a kollégium udvarán, hol megjelennek a debreceni összes egyesületek, körök és az egyesült dalárdák. A rend fenntartásáról kizárólag a kollégiumi ifjakból alakult 50 tagu rendező bizottság s a tűzoltóság gondoskodik. Az ünnepély 2 órakor kezdődik a lépcsőházban s a program végleg megállapítva a következő:

1. Csatadal, éneklí a főiskolai énekhar.
2. Beszéd Petőfiről. Tartja Kovács József 3. jh.
3. Talpra magyar. Szavallja Bereczky László 1. th.
4. „Talpra magyar!“ Éneklí a főiskolai énekhar.

Ekkor az ifjúság a kollégium udvarára, a felállított emelvényhez vonul, hol az összes dalárdák éneklí a Hymnuszt. Aztán Sipos Béla 2. jh. tartja meg emlékbeszédét, mely után Tripsó Sándor 3. jh. szavallja Kun Béla 2. jh.-nak pályanyertes alkalmi költeményét, végre az összes dalárdák a „Szózat“-ot éneklí.

Az ünnepély 3-ik része az emlékkertben a szabadságot jelképező oroszán-szobor előtt folyik le, hol Forrás Gyula 3. jh. szavallja Bartók Lajosnak „Mariselli cigányok“ cz. költeményét Rácz Károly zenekarának kísérete mellett. Aztán az összes dalárdák Rácz Károly zenekarának kísérete mellett rázendítenek a Rákóczy indulóra, ennek végeztével más hazafias dalok éneklése mellett az ifjúság körmenetet tart, mely a városháza előtt állapodik meg, hol a polgárság részéről Bakonyi Samu dr. tart beszédet, Kovács Zsigmond 2 th. az ifjúság részéről szavall az összes dalárdák énekelnek.